

УДК 811.161.2'243:[625.7+629.3]

ТРАНСПОРТНА ЛЕКСИКА НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Андрій Чулаєвський

*Львівський національний університет імені Івана Франка
кафедра українського прикладного мовознавства
вул. Університетська, 1, кімн. 233, 79001, Львів, Україна
тел.: 032 239 43 55
ел. пошта: chulaievskyya@gmail.com
<http://orcid.org/0009-0001-5851-0455>*

У статті зібрано й оприлюднено матеріал про транспорт, що стане в пригоді на заняттях з української мови як іноземної. Адже в сучасному світі транспорт – це невід’ємна частина нашого життя, нашого побуту. Де б не жила людина: у великому місті чи у віддаленому селі – їй не обійтися без транспортних засобів. Велосипед, мопед чи найсучасніше авто допомагають нам скорочувати відстань, роблять наше існування комфортним, розширюють виробничі та побутові спроможності.

Сучасний транспорт йде в ногу з науково-технічним прогресом, удосконалюється з кожним роком, відкидаючи на задвіркі історії колись прогресивні і необхідні для існування людства речі. Навіть сьогодні ми не можемо встигати за всіма новинками пересування та руху, бо з’явилися електросамокати, моноколеса, скейтборди, пеніборди, гідроскутери, гідроборди... Сучасна молодь добре з ними обізнана і користується цими засобами пересування. Відомі вони й іноземним студентам. Однак, виходячи з українських реалій, вони мають знати не лише назви транспортних засобів, а й спілкуватися про них у суспільстві, орієнтуючись у просторі та часі. Знання мови, володіння нею на відповідному мовному рівні стало предметом розгляду та вивчення транспортної лексики на заняттях з української мови як іноземної. За основу статті узято “Стандартизовані вимоги до рівнів володіння українською мовою на рівні А1–С2”.

Укладачі стандартизованих вимог упорядкували їх за різними видами мовленнєвої діяльності, чітко окресливши комунікативні наміри, тематичні каталоги та зміст мовної компетенції. Тому пропонують комунікативні ролі, серед яких: пасажир–пасажирка, турист–туристка, а серед типів текстів є вокзал, автовокзал, аеропорт, громадський транспорт, таксі, інші транспортні засоби, маршрути добирання до визначеного місця, розклад руху громадського транспорту, засоби пересування. З огляду на рекомендації цих вимог, розглядаємо і подаємо фахову лексику на основі самостійно складених текстів і вправ, використовуючи деяку інформацію з Вікіпедії.

Ключові слова: українська мова як іноземна, транспортна лексика, рівні володіння мовою.

DOI:

Окреслення проблеми. У сучасному світі відомо про найрізноманітніші транспортні засоби. Їх по-різному називають, класифікують. Усі ми користуємося транспортом, тому знання його видів, призначення, способу руху необхідне кожній людині.

Лексика цієї групи надзвичайно активна в мовленні іноземних студентів. Адже вони навчаються у великих містах, пересуваються по місту зазвичай транспортним засобом: наземним (*поїздом, автобусом, тролейбусом, трамваєм, автомобілем, мопедом, велосипедом*) чи підземним (*метро*).

Стан дослідження проблеми. У навчальних книжках – підручниках, посібниках з української мови як іноземної такі теми трапляються нечасто і то лише у вигляді кількох речень чи вправ. На думку багатьох дослідників, вивчення лексики – найважливіша частина мовного курсу. Спочатку вивчаємо слова, потім – фрази, а потім все це застосовуємо у мовленні. Щоб вивчити лексику, потрібно мати чітку мету, навчатися послідовно, працювати творчо, повторювати вивчене.

Мета – розглянемо прийоми ознайомлення з такою лексикою студентів-іноземців на різних рівнях володіння українською мовою, з огляду на рекомендації Стандартизованих вимог до різних рівнів володіння українською мовою.

Виклад основного матеріалу. Нагадаймо, що на початковому рівні (A1) слухач повинен розуміти короткі тексти визначеної тематики, окремі висловлювання. У “Стандартизованих вимогах” на с. 9 перелічено фрази, які стосуються саме транспортної тематики: *Обережно, двері зачиняються. Наступна станція... Прошу вийти з вагона. Зупинка поїзда десять хвилин.* Запропоновано комунікативні ролі: *пасажир/пасажирка* (с. 10–11), передбачено розуміння змісту тематичних оголошень: *Вокзал. Розклад руху поїздів. Заповіти таксі.* А тематичний каталог пропонує цю лексику під час вивчення тем “Місто” (*громадський транспорт, таксі*) і “Подорожі” (*вокзал, автовокзал, аеропорт (летовище)*) [1 : 15].

Перелік мовних компетенцій для рівня A1 містить фонетичні, орфоепічні, граматичні вимоги до поступового оволодіння мовою в усіх видах мовленнєвої діяльності: слухання, говоріння, читання, письмо. Почнімо з перших двох. Адже іноземець повинен на слух зрозуміти зміст текстових фраз, а також поставити окремі запитання. Наприклад:

1. – *Добрий день! Підкажіть, будь ласка, як доїхати до університету!*
– *Вам треба сісти на тролейбус № 9 і доїхати до кінця.*
– *Чи довго треба їхати?*
– *Не дуже. Хвилин 15–20.*

2. – *Який транспорт тут зупиняється?*
– *Це зупинка тролейбусів та автобусів. Куди вам потрібно їхати?*
– *Мені треба їхати на залізничний вокзал.*
– *Сідайте на автобус № 10. Кінцева зупинка – вокзал.*
– *Дуже дякую. А як довго треба його чекати?*
– *А ось уже під'їжджає.*

3. – *Чим можна доїхати до вокзалу?*
– *Трамваями № 1, 9, 6. Це буде кінцева зупинка.*
– *Дякую.*

4. – *Як дістатися на автовокзал?*
– *Тролейбусом № 22 або таксі...*
– *Спасибі.*

Слова та вислови до теми:

Маршрут Графік руху транспорту Кінцева зупинка Інтервал руху	Вид транспорту Наземний транспорт Підземний транспорт Експурсійний автобус
Їхати, під'їжджати, везти Зупинятися	Сідати Чекати
Острівок безпеки	Правила безпеки

На цьому етапі варто вивчити дієслова руху: **іти, ходити, їхати, їздити, поїхати, піти, прийти** та вміти вводити їх у речення у відповідній формі, напр.

Нещодавно я їздив у Київ, а зараз їду до Львова.

Ми приїхали до Львова з різних міст і країн.

Я їжджу в університет трамваєм.

Автобус везе нас на екскурсію.

Для читання можна запропонувати такий текст:

Львів – велике місто Західної України. Воно має давню історію. Сюди приїжджає багато туристів. Вони добираються до нашого міста поїздами, літаками, автобусами, авто. А у Львові можна здійснити цікаву екскурсію по місту екскурсійним автобусом, яка ознайомить гостей з національною культурою, архітектурою міста, його видатними місцями, розповість про відомих людей, які тут жили...

У ньому вдало підібрані іменники у різних відмінкових формах, які сприяють розвиткові мови, виробляють в іноземців спостережливість, формують елементарні навички зв'язності мовлення. Розширюють обсяг фахової (тематичної) лексики.

Як зазначають укладачі стандартів, кількість опанованої лексики на початковий рівень має бути 800–1000 слів [1 : 21].

Рівень А2 називають ще базовим. Носії цих знань повинні розуміти мову. Перебуваючи в Україні, студенти-іноземці повинні сприймати оголошення на залізничному чи автобусному вокзалі, в аеропорту. А також складати власні повідомлення і тексти публіцистичного характеру: громадські оголошення (*станція, аеропорт, метро...*) [1 : 22].

Наприклад: (із оголошень у транспорті):

• *Шановні пасажери. Двері зачиняються. Наступна станція Майдан Незалежності. Пересадка на лінію Хрещатик. Готуйтеся до виходу. Не забувайте свої речі у вагонах метро.*

• *Шановні пасажери! Потяг № 91 “Київ–Львів” є на третій колії. Перехід через другий поверх. Відправлення о 22:30.*

• *Шановні пасажери! На першу колію прибуває швидкісний пасажирський потяг “Харків–Ужгород”. Стоянка 20 хвилин.*

Пропонуємо діалоги між пасажирами:

– *Вибачте, будь ласка, де є табло “Рух поїздів”?*

– *Вам потрібна довідка про відправлення чи прибуття?*

– *Відправлення.*

– *Це ліворуч біля виходу. А праворуч – розклад прибуття.*

– *Дякую.*

– *Скажіть, будь ласка, де на вокзалі є вбиральня?*

– *У тунелі Південного вокзалу.*

– *Дякую. А кафе?*

– *На другому поверсі залу очікувань. Є ще ресторан швидкого харчування на третьому поверсі.*

Дидактичний матеріал має відповідати навчальній меті заняття, відтворювати предметний і соціальний контексти професійної діяльності. Словничок нової лексики:

Наземний транспорт	Підземний транспорт
Призначення транспорту	Перевозити пасажирів, вантажі
Джерело живлення транспорту	Електротранспорт
Види наземного транспорту	Автобус, тролейбус, маршрутка, таксі, метро

Повторюємо прислівники: *там, тут, праворуч, ліворуч, вгорі, внизу*. Прислівники на позначення часових проміжків: *вчора, сьогодні, завтра; зранку, ввечері, вдень*.

Завдання 1. Доповніть ланцюжки слів:

Поїзди перевозять... (*пасажирів, людей, вантажі, товари, пошту...*)

До наземного транспорту належать... (автотранспорт: *авто, автобуси*; електротранспорт: *тролейбуси, трамвай*; залізничний транспорт: *поїзди, електрички...*)

Який буває транспорт за власністю і призначенням? (*громадський, приватний; міський, міжміський, вантажний, пасажирський...*)

Вранці я їду на заняття, (...) а ввечері – на стадіон (...)

Завдання 2. Розкажіть про свою поїздку у транспорті за таким планом:

Куди Ви зазвичай їдете?

Яким транспортом користуєтесь?

На якій зупинці виходите? Як вона називається?

Скільки зупинок треба проїхати?

На котрій зупинці за порядком виходите?

Читання і розуміння тексту

Мандрівка в Карпати

Ми вирішили поїхати на екскурсію в Карпати. Там дуже гарні краєвиди. Зможемо їх сфотографувати і гарно відпочити у горах. Для цього ми замовили автобус, який доведе нас до містечка Урич, де ми зможемо відвідати музей наскельної фортеці і продовжити подорож до Коростіва, де зупинимося на обід. А відтак наш маршрут продовжиться до Волосянки на гору “Захар Беркут”. Сучасна канатно-крісельна дорога підійме нас на гору Високий верх. А в Кам’яниці ми оглянемо чарівний водоспад і ввечері сповнені вражень повернемося до Львова.

Словниковий запас лексики на рівень А2 – близько 2000 слів [1 : 37].

Рубіжний рівень В1. Він “засвідчує можливість розгорнутого спілкування у повсякденних ситуаціях в умовах комунікації” (с. 38). За рекомендаціями авторського колективу, цей рівень навчання мови вже передбачає знання і розуміння інструкцій та правил користування транспортом. Ознайомлення з іншими видами транспорту: *водним* (морським та річковим), *повітряним*.

Діалоги:

- Який вид транспорту сьогодні найпоширеніший?
- Думаю, що автомобільний.

- У чому його переваги?
- Він мобільний, може долати відстань до 200 км і більше, може маневрувати, не прив'язаний до конкретної траси. Розвиває швидкість до 100 і більше км/год. Він належить до категорії нерейкового транспорту.
- Що перевозять автомобільним транспортом?
- Вантажі та пасажирів автомобільними дорогами.

- Який транспорт належить до рейкового?
- Передусім, це залізничний транспорт. Але сюди можна віднести і трамваї. Але для них потрібна ще електроенергія.
- Яка перевага залізничного транспорту над автомобільним?
- Він також перевозить вантажі та пасажирів, але перевага в ціні, швидкості, надійності, високій вантажопідйомності...

**Елементи залізниці і трамвая поєднує вузькоколійна залізниця.
Ознайомлення з текстом.**

Поліський трамвай

Вузькоколійна залізниця “Антонівка–Зарічне” розташована у Володимирецькому та Заріченському районах, на північному заході Рівненської області. “Поїздок”, “кукушка”, “вузька” – так називає її місцеве населення.

Ця вузькоколійна залізниця – одна з трьох робочих в Україні вузькоколіїних залізниць з пасажирським рухом. Ще однією особливістю вузькоколіїнки є те, що вона проходить через єдиний в Україні раритетний залізничний дерев'яний міст через річку Стир.

Повторюємо й доповнюємо тему “Залізничний транспорт”.

Транспортні засоби	Локомотиви, вагони
Шляхи сполучення	Залізничний шлях, мости, тунелі
Залізничні станції	Вокзали
Пасажирські потяги	Швидкісні потяги
Бронювання місць	Вартість квитка
Типи вагонів	Плацкартний, купейний, загальний, спальний
Залізничний транспорт	Вокзал, перон, колія, тунель, зал очікування, квиткові каси

Завдання 1. Розкажіть про залізничний вокзал або залізничну станцію у Вашому місті.

Завдання 2. Прочитайте текст. Знайдіть у ньому слова транспортної лексики.

В купе увійшов молодий чоловік, привітався і сказав, що його місце на верхній полиці. Він поклав речі – валізу та наплічник у верхню нішу, потім дістав ноутбук і під'єднав його до мережі струму. Купе було заповнене: крім молодика, його пасажирами були: дві жіночки-подруги, які поверталися з чергового відраження, та сорокарічний військовий, що повертався від відвідування батьків.

Оголосили відправлення поїзда. Вагон рушив, і всі почали розстеляти постіль та освоюватися у замкненому просторі. Невдовзі двері відчинила провідниця, зібрала проїзні документи і запропонувала чай та печиво на вечерю. Усі погодилися, окрім жінок: вони вирішили повечеряти у вагоні-ресторані...

За вікном пролітали освітлені вечірні будинки. Місто готувалося до сну... Невдовзі картинка за вікном змінилася темним лісом, відтак поодинокими сільськими хатами, ґрунтовими дорогами, маленькими освітленими станціями, темними полями...

Завдання 3. Придумайте назву цьому тексту і сформулюйте 5 запитань до його змісту.

Завдання 4. Складіть власну розповідь про поїздку потягом, зазначивши: куди Ви їхали, звідки, яким класом вагону, хто був Вашим супутником у цій поїздки.

Кількість опанованої лексики на рівень B1 – 3000–4000 слів [1 : 61].

Рівень B2 (середній) свідчить про можливість ефективного спілкування в мовному середовищі, у тому числі і професійному, з усвідомленим використанням більшості виражальних засобів та мовленнєвих умінь [1 : 62].

Які види транспорту, крім автомобільного та залізничного, Вам відомі?
Чи є в країні, з якої Ви приїхали, моря, річки, озера? Які саме?

Завдання 1. Прочитайте текст. Вкажіть, до якого функціонального стилю він належить?

Водний транспорт – найдавніший вид транспорту. Його поділяють на морський і річковий. Основні водні артерії України – Дніпро з притоками Прип'ять і Десна, а також Дністер, Південний Буг. Річковий транспорт – один з основних видів транспорту, що здійснює перевезення вантажів і пасажирів внутрішніми водними шляхами. До складу річкового транспорту входять підприємства річкового транспорту, що здійснюють перевезення пасажирів, вантажів, багажу, пошти; порти і пристані, судна, суднобудівно-судноремонтні заводи, ремонтно-експлуатаційні бази, підприємства шляхового господарства, а також підприємства зв'язку, промислові, торговельні...

В Україні, як і в усьому світі, нині зростає попит на перевезення внутрішнім водним транспортом. Річкове судноплавство стає все більш актуальним і затребуваним в Україні. Внутрішній водний транспорт вже в найближчій перспективі може відновити втрачені позиції і скласти серйозну конкуренцію залізничному та автомобільному транспорту.

Водний транспорт почав деградувати в дев'яностих. Функції міжміських катерів перебрали на себе маршрутки, а з річкового транспорту залишилися хіба що прогулянкові кораблики та поодинокі баржі, які, наприклад, перевозять кавуни.

Завдання 2. Назвіть види річкового транспорту, зображені на фото.

Довідка: до видів річкового транспорту належать: човен, весловий човен, моторний човен, катер, судно на підводних крилах, катамаран, баржа, теплохід...

Завдання 3. Ознайомтеся з поданою нижче інформацією і дайте відповіді на запитання.

МОРСЬКИЙ ТРАНСПОРТ – вид транспорту для перевезення пасажирів та вантажів морем. До морського транспорту належить будь-яке судно, здатне пересуватися водною поверхнею (морів, океанів і прилеглих акваторій). Україна мала 13 морських портів:

- Білгород-Дністровський морський порт
- Бердянський морський порт
- Ізмаїльський морський порт
- Маріупольський морський порт
- Миколаївський морський порт
- Одеський морський порт
- Спеціалізований морський порт “Ольвія”
- Морський порт “Південний”
- Ренійський морський порт
- Скадовський морський порт
- Морський порт “Усть-Дунайськ”
- Херсонський морський порт
- Морський порт “Чорноморськ”

На жаль, сьогодні деякі з них сьогодні тимчасово окуповані.

Запитання:

- Чи можна Україну вважати морською державою?
- Які моря є на території України?
- Скільки морських портів мала Україна?
- Яка сьогодні ситуація з цими портами?
- Які назви морських та річкових транспортних засобів вам відомі?

Словничок спеціальних термінів

пором	катамаран
катер	яхта
баржа	криголам
підводний човен	судно на підводних крилах
дошка для серфінгу	гідроплан
військовий корабель	водний автобус
залізничний паром	електрохід
ваноретто	водний велосипед

Словничок термінів

Ваноретто – маршрутний теплохід, єдиний вид громадського транспорту в острівній Венеції. Свого роду аналог річкового трамвая.

Пором – плавзасіб, що використовується для перевезення пасажирів і транспортних засобів між двома берегами водної перешкоди (річки, озера, протоки і навіть моря).

Баржа – велике вантажне судно, що плаває своїм ходом або на буксирі, призначене для перевезення пасажирів або вантажів річками або каналами.

Яхта – легке, швидке судно, за правилами з палубою та каютою.

Робота з текстом

Морські судна класифікують за призначенням, районом плавання, архітектурним і конструктивним типами, матеріалом корпусу, родом двигуна і т. ін. За експлуатаційним призначенням (за родом виконуваної роботи) судна поділяються на три основні групи – пасажирські, вантажопасажирські та вантажні. Останні, своєю чергою, поділяють на суховантажні (універсальні), наливні та комбіновані.

За районом плавання морські судна ділять на судна необмеженого району плавання і судна обмеженого району плавання.

За матеріалом корпусу судна бувають сталеві, із легких сплавів, пластмасові, дерев'яні.

За типом головного двигуна судна поділяються на: **пароплави** – судна з поршневою машиною або паровою турбіною, **теплоходи** – судна з головним двигуном внутрішнього згорання.

Пасажирські судна мають декілька палуб, досить розвинуті надбудови. До них входять різні громадські приміщення (музичні салони й салони для паління, ресторани, тири, плавальні басейни, бібліотеки, кінозали, спортивні майданчики та ін.).

Головним на кораблі є **капітан** – це людина, яка управляє судном і керує людьми, які знаходяться на ньому...

Поміркуйте. Які переваги та недоліки сучасного водного транспорту? Чим різняться слова: *водний і водяний*?

Завдання 4. Знайдіть у наведених текстах прикметники, визначте їхній рід та провідмінійте один із них.

Завдання 5. Ознайомтеся з морськими афоризмами та прокоментуйте їх:

Люди можуть багато чого навчитися у моря. Зберігати спокій всередині, що б не відбувалося зовні (Ельчин Сафарлі).

По суті ж на світі немає нічого сталого. Людина – це лише хвиля. Людство – це море (Віктор Гюго).

Біля моря є простір для очей. Напевно, це допомагає людям вільно мислити (Анніка Тор).

Кількість опанованої лексики на рівень **B2** – 5000–6000 слів.

Рівень C1 (високий) визначає активне володіння українською мовою як іноземною та можливість компетентного спілкування в україномовному (у т. ч. професійному) середовищі з легким використанням виражальних засобів (у тому числі галузевої термінології, професіоналізмів, найуживаніших ідіом) [1 : 87].

Повітряний транспорт. Крім розглянутих видів транспорту: наземного, залізничного, водного, існує ще повітряний транспорт, до якого входять: *літаки та вертольоти, дирижаблі, аеростати*. Вони здійснюють перевезення пасажирів, пошти, вантажів повітряним шляхом. Основне призначення повітряного транспорту – швидкісне перевезення пасажирів, пошти, вантажів і багажу.

Словничок назв літальних апаратів

аеровокзал	лайнер
летовище	вертоліт, гвинтокрил, гелікоптер
аеростат	дирижабль
пасажирський літак	повітряна куля
планер	дельтаплан
глайдер	автожир
параплан	кукурузник
спортивний літак	парашут

Завдання 1. Пропоную на слух сприйняти розповідь про деякі терміни і дати відповіді на запитання.

За неофіційною інформацією перший кукурузник було розроблено членами Бердичівського районного гуртка юних авіамоделістів. Після того, як він виграв житомирські обласні змагання авіамоделістів у Жмеринці, що на Вінниччині, – його

було направлено на виставку у Київ (на Київщині, відповідно). Там його й помітили місцеві конструктори дядьки Женя і Степан. До винайденого кукурузника було прийнято шифр за першими літерами прізвища першого конструктора та від кінцівки імені другого конструктора літального апарата. Таким чином було створено його заводський шифр АН. А Ан-2, бо було їх двоє, товаришів, колег, скромних творців.

Сьогодні це український багатоцільовий високоманеврений всепогодний винищувач-перехоплювач-штурмовик-бомбардувальник-розвідник-оприскувач полів п'ятого покоління. Розмовний варіант 'кукурузник' пояснюють тим, що він міг злітати з будь-якого поля, чи тому, що обробляв поля, які в той час були в основному засіяні кукурудзою.

Запитання:

Хто придумав і сконструював першу модель цього літака?

У якому місті, у якій області це сталося?

Хто з дорослих підтримав молодь?

Яка офіційна назва цього літального апарата?

Звідки пішла неофіційна розмовна назва?

Пояснення значень термінів:

Автожир – гвинтокрилий літальний апарат, важчий за повітря; підйомну силу автожир створює гвинт (ротор), який обертається навколо вертикальної осі від дії зустрічного повітряного потоку; поступального руху автожиру надає двигун зі звичайним для літака гвинтом; автожир був витіснений вертольотом.

Глайдер – те саме, що і планер – безмоторний літальний апарат, який використовує в польоті надану йому початкову швидкість і висхідні потоки повітря.

Дельтаплан – легкий, важчий за повітря безмоторний безхвостий літальний апарат, виконаний за схемою з нерухомим стрілоподібним крилом, керований зміщенням центру мас за рахунок переміщення пілота щодо точки підвіски.

Завдання 2. Прочитайте текст і, переказуючи його, додайте свою інформацію про цей літак.

Гігантський військово-транспортний літак Ан-22 отримав назву "Антей" на честь непереможного велетня з грецької міфології – Антея. Антей був сином богині землі Геї і міг нескінченно отримувати нові сили від зіткнення із землею і тому ніколи не втомлювався. Однак назва "Антей" для літака не дуже вдала, тому що коли Геракл боровся з велетнем Антеєм і відривав його від землі, піднімаючи високо в повітря, сили Антея швидко вичерпалися. Завдяки цьому Геракл зміг його вбити... Образ Антея є символом наснаги й сили, що їх дає людині зв'язок з рідною землею, з рідним народом.

Запитання.

1. Що вам відомо про сьогоднішню долю цього літака?

2. Що з ним сталося?

3. Чи підлягає відновленню такий літак?

Сьогодні, у час воєнних дій, з'явилося чимало безпілотних літальних апаратів, які виконують дуже важливі функції в обороні та розвідці. До них належать: *безпілотники, шахеди, літаки на радіокеруванні та інші.*

Рівень С2 – вільне володіння українською мовою свідчить про можливість незалежного спілкування в українськомовному (у тому числі професійному) середовищі із вимушеним і творчим використанням усіх мовленнєвих умінь та виражальних засобів (зокрема ідіом, перифраз, метафор, символів, термінології визначеної галузі [1 : 112]).

Цікаві факти.

Перші спроби створити автомобіль були ще в XVII ст. У цей же час французький інженер Нікола-Жозеф Кюньо створив перший паровий автомобіль-тягач, призначений для артилерійської зброї. Перші спроби не дозволили створити повноцінний автомобіль. Причтними до створення авто були великий італієць Леонардо да Вінчі, німецький художник Альбрехт Дюрер, російський винахідник Іван Кулібін та багато інших. Кожен з них зробив внесок у їх створення.

З історії українського автомобілебудування

У 1956 році на Львівському автобусному заводі з'явився перший експериментальний автобус марки ЛАЗ. Аналогів цієї моделі в СРСР у той час не було: до нього усі автобуси будували на шасі вантажних автомобілів. А ось батьківщиною "народного" автомобіля стало Запоріжжя, де восени 1960 року, з конвеєра колишнього заводу сільгосптехніки "Комунар" зійшли перші екземпляри серійної малолітражки ЗАЗ-965 "Запорожець".

1988 року починається серійне виробництво легкових автомобілів сімейства "Таврія" в Запоріжжі і двигунів з рідинним охолодженням в Мелітополі. 1992 року "ЛуАЗ". Виготовлений перший зразок тролейбуса ЛАЗ-52522. 1995 року створений автоскладальний завод "КримавтоГАЗ", що почав збірку "Газелей". 2000 року в Луцьку розпочалося велоковзлове збирання автомобілів ВАЗ і УАЗ. 2009 році на заводі в Черкасах розпочато серійне виробництво автомобіля Vagdan 2310 pick-up.

Запитання:

Про це цей текст?

Якого він стилю? Підстилю?

Яку б назву Ви йому дали? Чому?

Завдання. Прочитайте і своїми словами перекажіть зміст гуморесок Павла Глазового.

Справжній мужчина

У тролейбусі стоїть згорблена бабуся.

Тихо шепче: – Упаду. Як смикне – уб'юся.

А мужчини он сидять. Як же їм не соромно?

Справжніх, істинних мужчин серед них не видно.

– А якийсь патлатий тип їй відповідає:

– Ні, мужчини, бабо, є, але місць немає

**Посміхніться! Назвіть слова і вислови, пов'язані з транспортом.
Випишіть дієслова та проаналізуйте їх.**

<p><i>Дід Терешко із села прикотив у Київ. Подивитися метро він давненько мріяв. Увійшов, немов у храм, в станцію чудову. – Де тут каса? – запитав дівчину бідову. Та сказала: – Біля кас черга довгувата. Якщо маєте дрібні, йдіть до автомата. – Дід Терешко в гаманці покопавсь хвилину, Три копійки й це одну кинув у щілину Та й намірився йти, сміло ставить ногу. Тут як грюкне автомат! Перекрив дорогу. Дід злякався не на жарт. – Тьху, лиха личина!</i></p>	<p><i>– Що ж ви робите? – кричить дідові дівчина. – Чи ви бачите в житті вперше автомати? У щілину п'ятака треба опускати. Дід поїздив на метро. Повернувся додому. Дуже довго диво те снилося старому. Він розказував усім: – Як там цікаво! Під землею поїзди... Всюди розчудесно. Не сподобались мені тільки автомати: За копійку можуть вам ноги поламати.</i></p> <p style="text-align: right;">Павло Глазовий</p>
--	--

Висновки. Транспортну лексику студенти-іноземці добре знають рідною мовою. Більшість назв транспортних засобів – запозичені слова, поширені у багатьох мовах світу. Опанувати їх в українській мові не завдасть особливих труднощів іноземцям. Однак уводити їх у контекст, послуговуватися ними у повсякденному спілкуванні, вимагає вивчення основ лексики і граматики нашої мови. **Перспектива дослідження:** розширити технічну тематику на заняттях з української мови як іноземної. Лексико-семантичне поле “Транспорт” організаційно складне і малодосліджене. Саме архітектоніка як спосіб поєднання всіх складників транспортної галузі в єдине ціле допоможе ґрунтовніше дослідити формування і розвиток лексичних одиниць для позначання реалій транспорту, допоможе в ретроспективному і проспективному описі й аналізі лексико-семантичних процесів української транспортної термінологічної мегасистеми та її підсистем випрацювати наукові засади розв’язання різноаспектних проблем стандартування мови транспорту.

Список використаної літератури

1. Мазурик Д., Антонів О., Синчак О., Бойко Г. Стандартизовані вимоги до рівнів володіння українською мовою як іноземною А1–С2. Зразки сертифікаційних завдань. Київ : Фірма “ІНКОС”, 2020. 186 с.
2. Мазурик Д., Антонів О. Стандарт Львівського університету “Українська мова як іноземна (рівні загального володіння)”. Львів, 2018.
3. Словник основних транспортних і суміжних термінів / Уклад. Б. І. Торопов. Київ : Державний економіко-технологічний університет транспорту, НВО ГППРОТРАНС, 2013. 200 с.

References

1. Mazuryk D., Antoniv O., Sychak O., Boyko H. Standartyzovani vymohy do rivniv volodinnya ukrayins'koyu movoyu yak inozemnoyu A1–S2. Zrazky sertyfikatsiynykh zavdan'. Kyiv : Firma “INKOS” 2020. 186 s.
2. Mazuryk D., Antoniv O. Standart L'vivs'koho universytetu “Ukrayins'ka mova yak inozemna (rivni zahal'noho volodinnya)”. L'viv, 2018.
3. Slovnyk osnovnykh transportnykh i sumizhnykh terminiv / Uklad. B. I. Toropov. K. : Derzhavnyy ekonomiko-tekhnolohichnyy universytet transportu, NVO HIPROTRANS, 2013. 200 s.

TRANSPORT VOCABULARY IN CLASSES ON UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE

Andriy Chulaevskyi

*Lviv Ivan Franko National University
Department of Ukrainian Applied Linguistics
St. Universitetska, 1, room 233, 79001, Lviv, Ukraine
phone: 032 239 43 55
email: chulaevskyia@gmail.com
<http://orcid.org/0009-0001-5851-0455>*

The article collects and publishes material about transport, which will be useful in classes on Ukrainian as a foreign language. After all, in the modern world, transport is an integral part of our life, our way of life. No matter where a person lives: in a big city or in a remote village, he cannot do without vehicles. A bicycle, a moped or the most modern car help us to shorten the distance, make our existence comfortable, expand production and household capacities.

Modern transport keeps pace with scientific and technological progress, improves every year, relegating once progressive and necessary things for the existence of mankind to the backwoods of history. Even today, we can't keep up with all the novelties of movement and movement, because electric scooters, unicycles, skateboards, penny boards, hydro scooters, hydroboards have appeared... Modern youth are well acquainted with them and use these means of transportation. They are also known to foreign students.

However, entering the Ukrainian reality, they need to know not only the names of vehicles, but also to communicate in society, orienting themselves in space and time. Knowledge of the language, mastery of it at the appropriate linguistic level formed the basis of consideration and study of transport vocabulary in classes on Ukrainian as a foreign language. The article is based on "Standardized requirements for the levels of Ukrainian language proficiency at the level A1-C2".

Compilers of standardized requirements organized them according to different types of speech activity, clearly delineating communicative intentions, thematic catalogs and the content of language competence. Therefore, communicative roles are offered, including: passenger-female passenger, tourist-tourist, and text types include station, bus station, airport, public transport, taxi, other means of transport, routes to a certain place, public transport timetable, means of transport, etc. In view of the recommendations of these requirements, we consider and provide professional vocabulary based on independently compiled texts and exercises, using some information from Wikipedia.

Key words: Ukrainian language as a foreign language, transport vocabulary, levels of language proficiency.

*Стаття надійшла до редакції 20.03.2024
доопрацьована 27.03.2024
прийнята до друку 05.04.2024*